

61

Kertomus maisteri Toivo Vuorelan apunaan ylioppilas
Esko Saraso ja maisteri Hilikka Vilppula Vaasan Entiset
Lyseolaiset r.y:n (VELY) rahoittamalla kaivausmatkalla Vähän-
ja Isonkyrön pitäjissä ajalla 5/7 - 4/8 1937 suorittamista
kaivauksista Vähänkyrön Saarenpään kylässä, jossa ^{9/2 - 2 1/2} tutkittiin
Orko-nimisen notkon kummallakin rinteellä n.s. Jättiläisten
tien kohdalla olevat hautaröykkiöt; Aspelinin raunioluettelon
kartassa merkityt numeroilla 33 ja 32. Tal. kartan mukaan
röykkiöt sijaitsevat 2,9 km:in päässä Vähänkyrön kirkosta
NNW-suuntaan. (Päiväkirja 1/10 - 37, KM 10677, levyt n:o
11352:61)

Saarenpää
Palolakso,
röykkiö n:o 33.

Kertomukseen liittyy kartat n:o 2-3 ja 4 valo-
kuvaa.

Tutkittu röykkiö sijaitsee Oron länsilaidalla n.s. Palolakson mäellä Matti Karran talon (Karra N:o 8) maalla.
Sijaitsemispaikka on kapean, n. 100 m:in pituisen, luode-
kaakkoisen, siis notkon suuntaisen harjanteen korkein kohta.
Harjanteen lounaispuolella on alavaa suoperäistä metsämaata.

Röykkiö, jonka laajuus oli n. 13 x 14 m, oli suurelta
osaltaan kalliopohjalla. Sen silmäkivenä oli kookas, latteah-
ko, n. 1,5 m pohjatasosta kohoava kallionmuhkura. Röykkiön
pohjoisreuna rajoittuu toiseen vielä hieman korkeampaan muhku-
raan. Kivet, joista röykkiö oli kasattu, olivat erisuuruisia,
yleisimmin nyrkinkokoisia st miehennostannaisiin; maatäytettä ei
ollut käytetty. Erityisesti muodostettua reunakiveystä ei myös-
kään ollut.

Kaivausta aloitettaessa ei röykkiö enää ollut alkuperäises-
sä kunnossaan. Se oli jokseenkin matala ja joka suunnalla
reunoilla oli röykkiöstä peräisin olevia kiviä, jotka jo kui-
tenkin olivat kokonaan sammaleen peitossa. Alkuperäinen reuna
voitiin sentään helposti todeta. Silmäkivien itäpuolella oli

matala "aartenkaivajain" tekemä kuoppa ja kiven länsipuolella oleva pohjakallion notkelma muodosti myös kuopanteen, sillä siitä oli irtokivitäyte jokseenkin tyystin poistettu, ja halonhakkaajat olivat siinä pitäneet nuotiotaan. Pahinta oli, että "silmäkiven" eteläpuolellakin, jossa kiviä oli vain 1-2 kerrosta, oli paljastettu n. $4 \times 2\frac{1}{2}$ m:n suuruinen alue, ja siitä luotu pohjakivien välistä maatakin toistakymmentä senttiä vaakituslukujen 2.02 - 2.14 syvyyteen, ja heitetty se kivien päälle kuopanteen vasemmalle puolelle. Tämän "kaivauksen" kulma tunkeutui myös varsinaiselle luualueelle, jolloin siis hautantimiakin on voinut joutua ryöstäjien haltuun. Tämä viimeksimainittu kaivaminen oli tapahtunut vasta hiljakkoin, sillä irtomulta oli vielä säilynyt puhtaana.

Esineitä tavattiin rökkiöstä vain yksi, pronssinen kaarisolki (KM 10677:1). Se oli silmäkiven eteläpuolella sijaitsevalla verraten heikolla luualueella, joka ulottui n. 30 cm:n, vaakituslukujen 2.17 - 2.20, syvyyteen. Luualueen alkuperäinen laajuus lienee ollut 2 x 2 m. Myös tämän alueen eteläpuolelta, jopa rökkiön reunain ulkopuoleltakin tavattiin luunsiruja. Sinne niitä todennäköisesti oli kuitenkin joutunut vasta ryöstäjien suorittaman penkomisen yhteydessä. Kaikkiaan luunsiruja saatiin talteen vain n. 150 gr.

Hiiltä tavattiin "silmäkiven" läheisyydestä sen kaakkoispuolelta E:4:stä pohjamullan pintaosassa samoin itäpuolelta verraten runsaasti. Länsipuolisessa kallionnotkelmassa näytti pidetyn, kuten edellä jo mainittiin, nuotiotulta. Siinä oli runsaasti hiiltä, nokimaata ja tulen rapauttamaa kiveä. Myös varsinaisella luualueella, muuten noettomassa maassa, oli siellä täällä hiiliä. Nämä voivat olla luunsirujen kanssa samalla rökkiöön ^{kertaa} joutuneita, sillä esim. D:4:ssä oli erään kiven (vaakitusluvut 1.64 - 2.10) alla suorastaan nokimaa- ja luunsirupesäke.

Löydetyistä soljesta päätellen kysymyksessä lienee hautauskainvaellusajan alulta. Hautauksia on ehkä suoritettu vain yksi, sikäli kuin tästä pahasti pengotusta röykkiöstä voidaan suhteen mitään päätellä.

Röykkiön tutkiminen kesti n. 5½ päivää ja kaivauksen jälkeen se kunnostettiin entiseen asuunsa.

Saarenpää. Röykkiön N:o 32 kaivaus. Kertomukseen liittyy kartat
Ainmaa. N:o 2, 4 ja 4 valokuvaa.
Röykkiö 32.

Röykkiö sijaitsee Oron notkon itäpuolella Ainmaan haan laidassa Aliina Mullon (Mullo N:o 3) maalla. Röykkiö on melkein samassa linjassa "Jättiläisten tien" ja R. 33:n kanssa, notkosta loivasti kohoavalla rinteellä viljelysaukeiden keskeen pistävällä metsäniemekkeellä. Maa on ympäristössä verraten kivikkoista.

Paikalle tultaessa röykkiö oli koskematon. Siinä kasvoi tiheää vesakkoa ja nuoria haapoja. Röykkiön keskiosa oli vain kohtalaisesti sammaloitunut, kun sen sijaan reunaosat olivat paksun sammalkerroksen peitossa. Tämä erilainen sammaloituminen johtui ilmeisesti röykkiön erikoisesta rakenteesta.

Kyseessä nimittäin ei ollut kumpumainen röykkiö, vaan ikäänkuin kiviä täynnä oleva kuoppa. Kiveyksen pinta oli jokseenkin tarkasti maanpinnan tasalla viettäen myöskin sen mukaan lounasta kohti. Mitään kuoppia tai kumpareita ei siinä ollut, vain sen keskiosassa kohosi pintaa korkeammalle kolme kookasta kivenjätkälettä. Niistä keskellä röykkiötä sijaitseva oli silmäkivenä. Se oli muodoltaan pyöreähkö, n. 120 cm korkea ja mahdollisesti muualta paikalle tuotu, sillä kiven alla pohjasaven päällä oli nyrkin kokoista kiveystä, jota yleensä röykkiön pohjassa ei esiintynyt.

Kooltaan röykkiö oli 18 x 15 m. Mitään suuremmista kivistä tehtyä tai muuten erityisesti muodosteltua reunakiveystä ei

ollut. Ylämäen puolella, koilliskulmassa, oli maanpinnan kivirunsauden vuoksi reunaa vaikea aivan tarkalleen määrätä, kun sen sijaan läntisessä puoliskossa ja varsinkin lounaissektorissa reuna oli selvä.

Kiviä röykkiössä oli varsin runsaasti ja kooltaan suurimmaksi osaksi miehennostannaisia. Runsaasti oli kuitenkin varsin suuria-kin järkäleitä. Nämä kivet, kuten mainittu, olivat pääasiassa maanpinnan alapuolella. Röykkiön reunaosassa oli n. 4 m leveä vyöhyke, jossa kiviä oli vain yhdessä kerroksessa; sama alue, joka oli paksusti sammaloitunut. Siitä laskeutui röykkiön pohja verraten jyrkästi n. $\frac{1}{2}$ m. Selvin tällainen laskeutuma oli ylämäen puolella, röykkiön koilliskulmassa, mutta havaittavissa se oli myös pohjoisosassa. Sen sijaan lounaispuolella pohja laskeutui vain loivasti keskustaa kohti. Kuopanteen seinämässä oli useissa kohdin kookkaita paasia, kyljet viettäen keskustaa kohti, mutta ne näyttivät olevan luontaisia maakiviä, eivätkä myöskään muodostaneet mitään erityistä kehää.

Löydöksiä tavattiin 2 oksasolkea (KM 10677:9-10), kaarisolki (:11), sormus (:12) - kaikki pronssia ja tukeva, ruostunut rautavartaan kappale. Löydökset olivat kaikki luualueessa n. 1 m:n päässä keskuskivestä etelään.

Luualue sijaitsi suurehkojen keskuskivien lomassa. Se oli n. 6 m:n pituinen ja verraten heikko. Silmäkiven luota löytyi luunsiruja heti pintaturpeen alta (kork.luku 1.90), mutta niitä oli myös syvälle koskemattomaan pohjasaveen liettyneinä, esim. suurimman kiven luona ainakin lapionpiston syvyyteen puhtaassa pohjamaassa. - Poltettua luuta tuli esiin n. $\frac{1}{2}$ kg.

Hiilialue oli luualueen etelä- ja itäpuolella selvästi erillään edellisestä. Hiilien lisäksi alueella esiintyi verraten runsaasti maakerroksiin liittynyttä nokea ja nokimaata.

Iältään röykkiö lienee samanaikainen Palolakson tutkitun röykkiön kanssa, siis kansainvaellusajan alulta. Kysymyksessä lienee yhden hengen (naisen?) hauta, sillä ilmeisesti hauta-antimet kaikki kuuluvat samaan hautaukseen.

Tutkimukset kestivät 5 päivää, röykkiö entistettiin.

Röykkiöt
33 ja 32.

Korkeusmitat.

Kummankin tutkitun röykkiön kiintopisteiden korkeudet punnittiin 22/7 1937 tohtori Äyräpään 21/9 1934 vaakitseman "Jättiläisten tien" päät^{ve}ä~~ä~~seen (ks. kertomusta top. ark.). Kiven korkeus viemäriojan vedenpinnasta on 1.91 m ja vedenpinta vuorostaan n. 13,6 m merenpinnasta.

Ainmaa (N:o 32) Kp. (vaakitusluku 0.73)

punnitus 0.41 - 2.42

0.41 - 2.45

0.68 - 2.13

0.60 - 0.10 = kivi

1.86 - 0.92

Palolakso (N:o 33) Kp. (vaakitusluku 1.83) 2.80 - 0.47=Kp.N:o 33

Ainmaan kp:n korkeus kivistä on 5.00 m. Röykkiön pohjan ja alareunan punnitussluku on n. 2.30, siis 1.57 m Kp:ttä alempana.

Röykkiön pohjan korkeus kivistä = 3.43 ja merestä n. 19 m (18.94).

Palolakson Kp. kivistä 3.27 m. Röykkiön pohjan punnitussluku on 2.10, siis 0.27 kp:ttä alempana.

Röykkiön pohjan korkeus kivistä = 3,00 m ja merestä n. 18.5 m (18.51).

Esko Saraano

Tare. Tiina Vuorela.

Vähäkylä, Saarenpäänkylä?
Palolaksenmäki

levy 11352

T. Vuorela

Oron-notko, mies seisoo „Jättikäisten tiellä”. Palolaksen
mäessä näkyy rojkkion no 33 silmäkivi. Valok.
idästä 16/7-37.

levy 11353

E. Sarasmo

Palolaksen rojkkio no 33, silmäkivi ja koillisikulmaa
puhdistetaan. Valok. Jätkäakasta 12/7-37.

Vähäkylä, Saarenpäänkylä,
Palolaksenmäki.

levy 11354

T. Vuorela

Palolaksenmäen röykkiö (no 33) ennen kaivausta,
pinta puhdistettu. Valok. idästä, heinäk. 1937.

levy 11355

G. Sarasmo

Röykkiön idänpuoleinen poikkiprofiili, sama kar-
tassa N:o 2. Valok. etelästä 14/7 - 37.

Lite kair. kertomukseen n. 1937.

Vähäkylä, Saarenpään kylä, Olinmaa.

levy 11358

B. Saraamo

Ainmaanhaka ja Oranvotko. Oikealla metsän reunassa työmies rökkiolla n° 32, vasemmalla notkossa tumma puu „Jättikäisten tie.“ Valok. kaakosta 16/7-37.

levy 11359

T. Vuorela

Ainmaan rökkiön (n° 32) pintaä puhdistetaan.
Valok. koillisesta, heinäk. 1937.

Vähäkypö, Saarenpään kylä, Oinmaa.

levy 11360

T. Vuorola

Oinmaan röykkiö (n: 32), miehet puhdistavat reunaa.
Valok. SSW-suunnasta 16/7 -37.

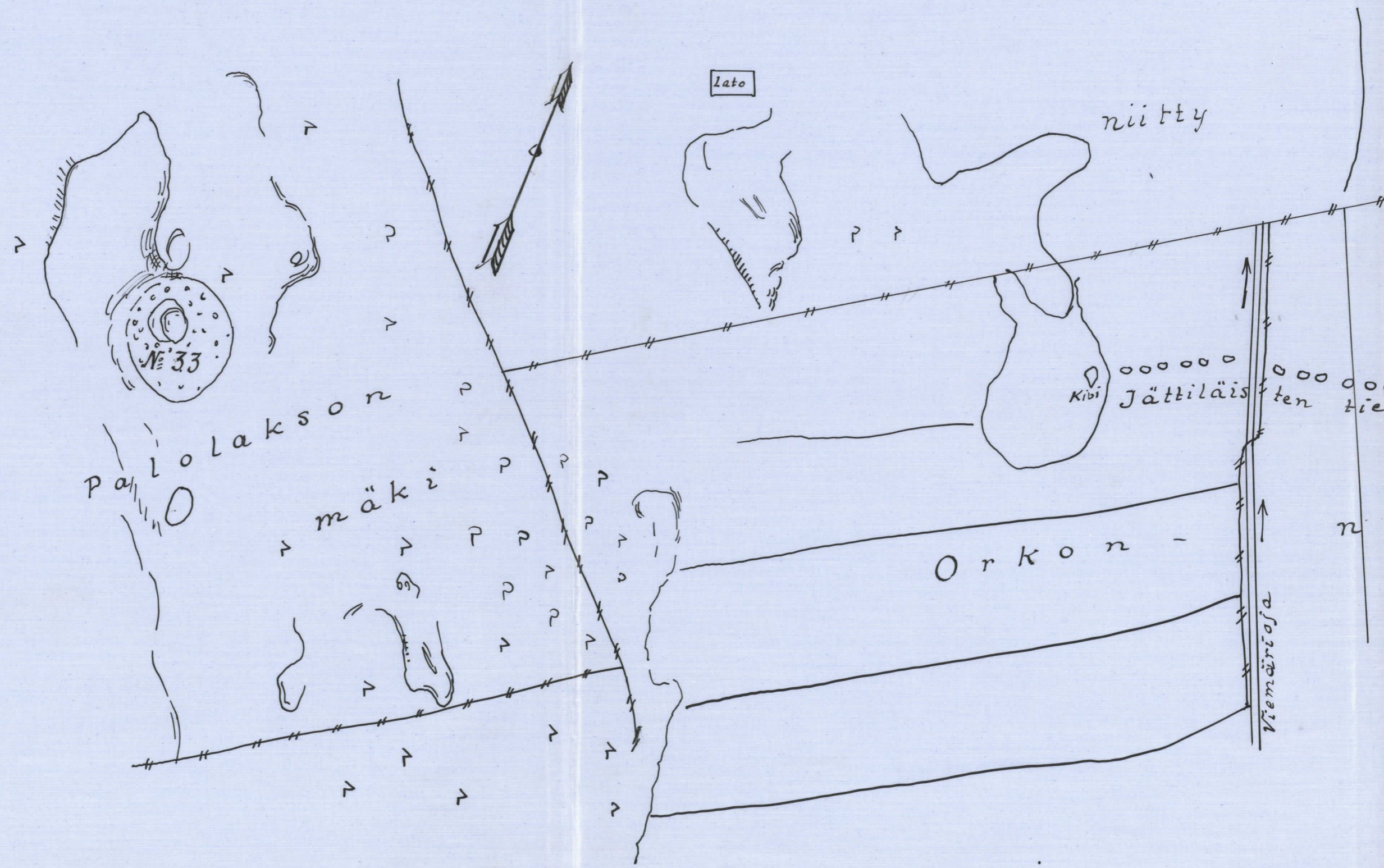

levy 11361

T. Vuorola

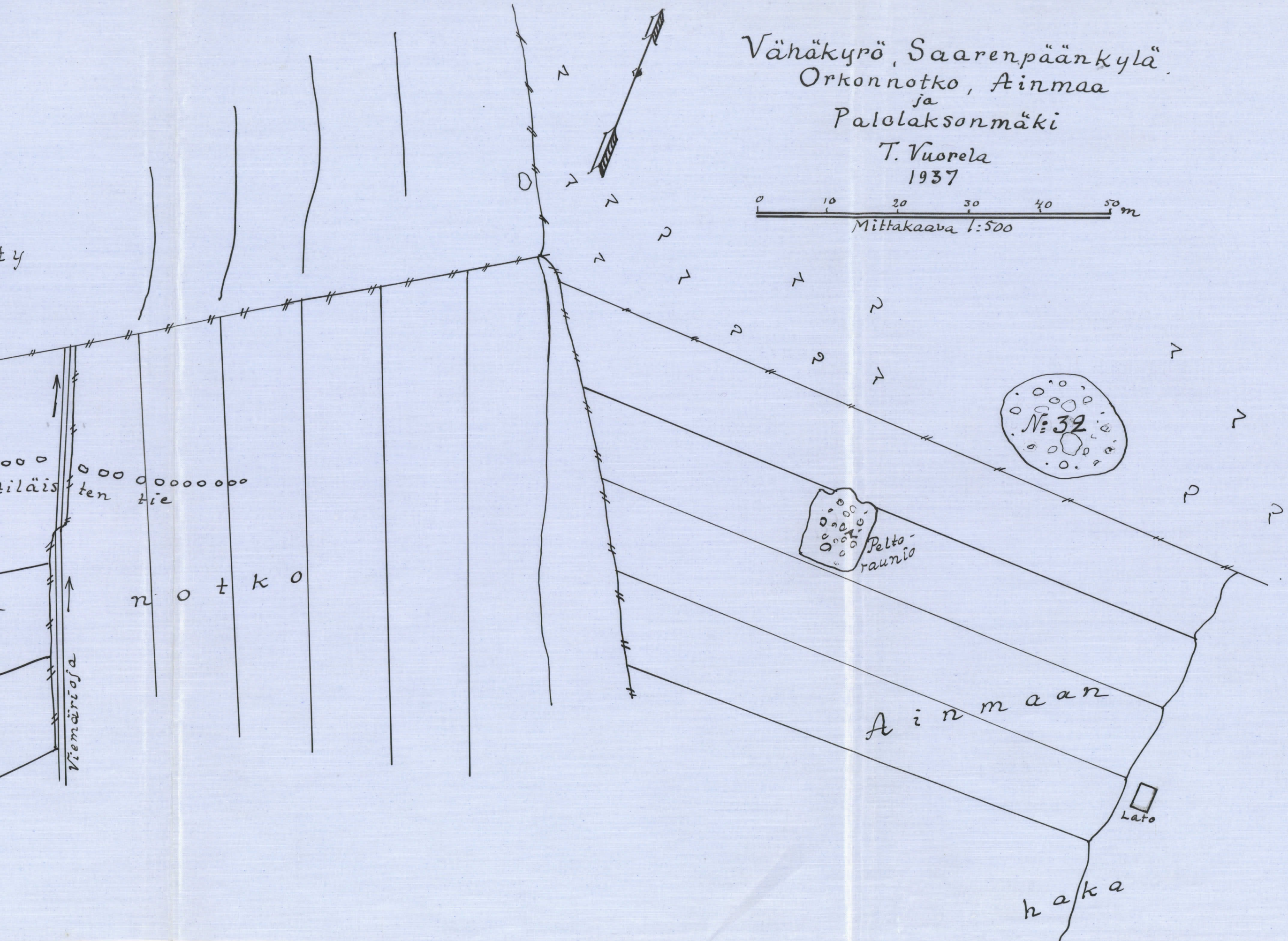
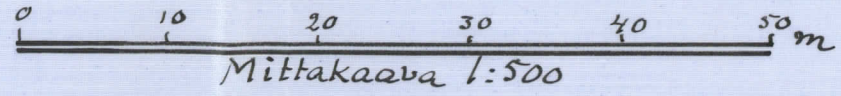
Oinmaan röykkiön koillispuolisko, puita puhdistettu. Valok. kaakosta 16/7 -37.

Kartta n° 2

Vähäkyrö, Saarenpäänkylä
Orkonnotko, Ainmaa
ja
Palolaksenmäki

T. Vuorela
1937

ty
kiläis
ten tie

Orkonnotko

Viemäriäjo

Pelto-raunio

Ainmaan

Lato

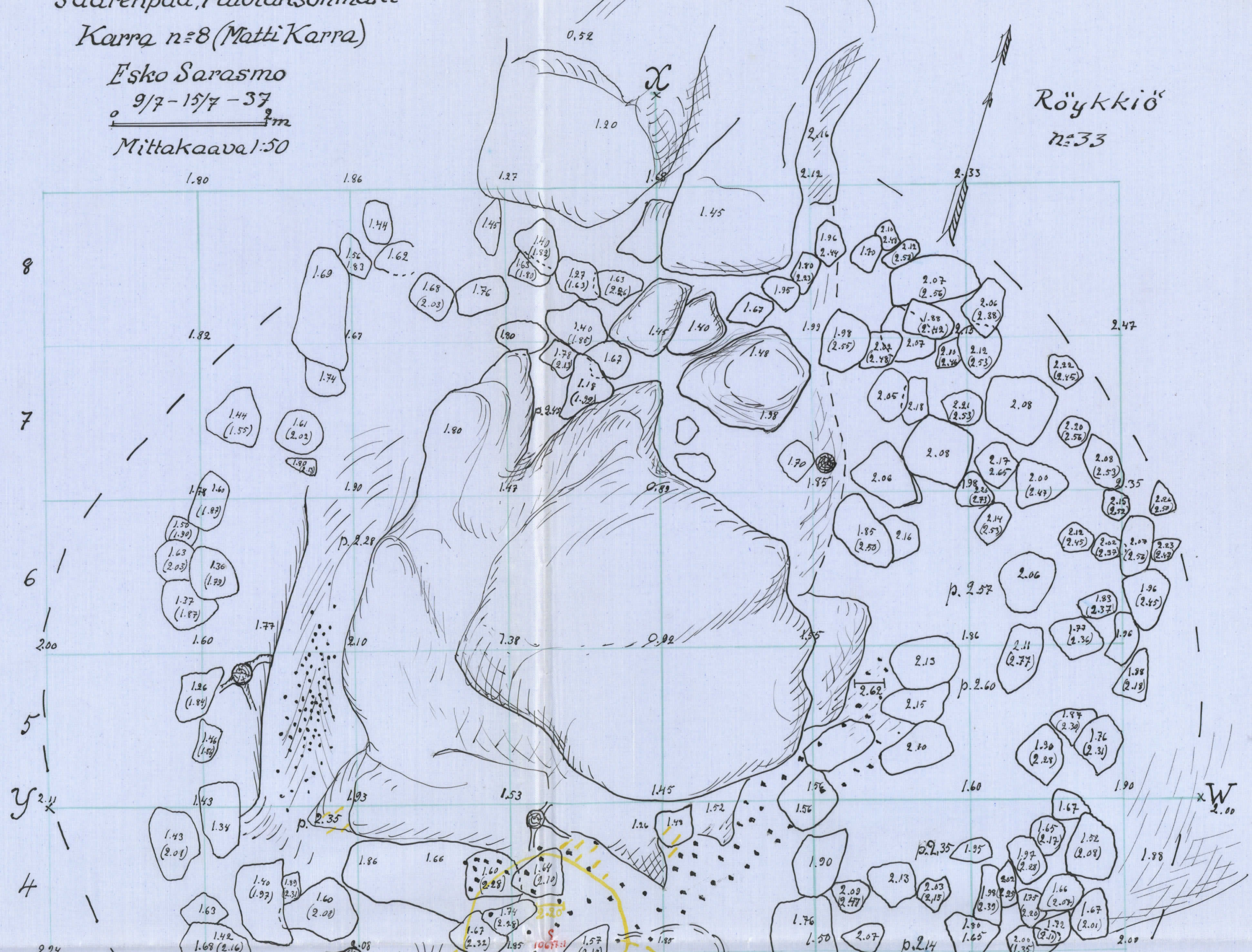
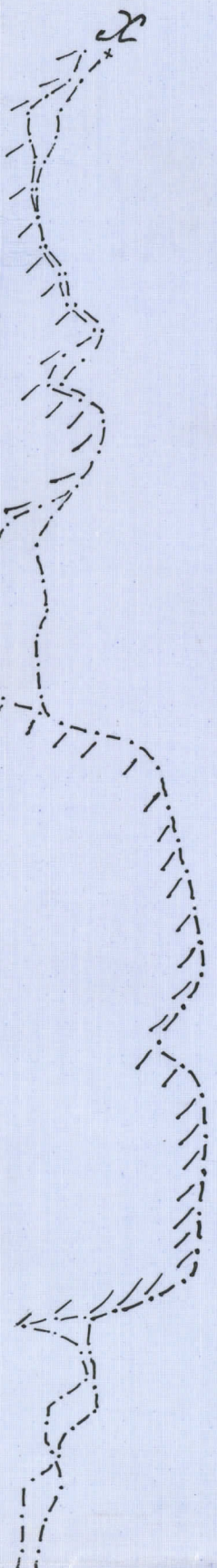
haka

Vähäkyrö
 Saarenpää, Palolaksonmäki
 Karra n=8 (Matti Karra)

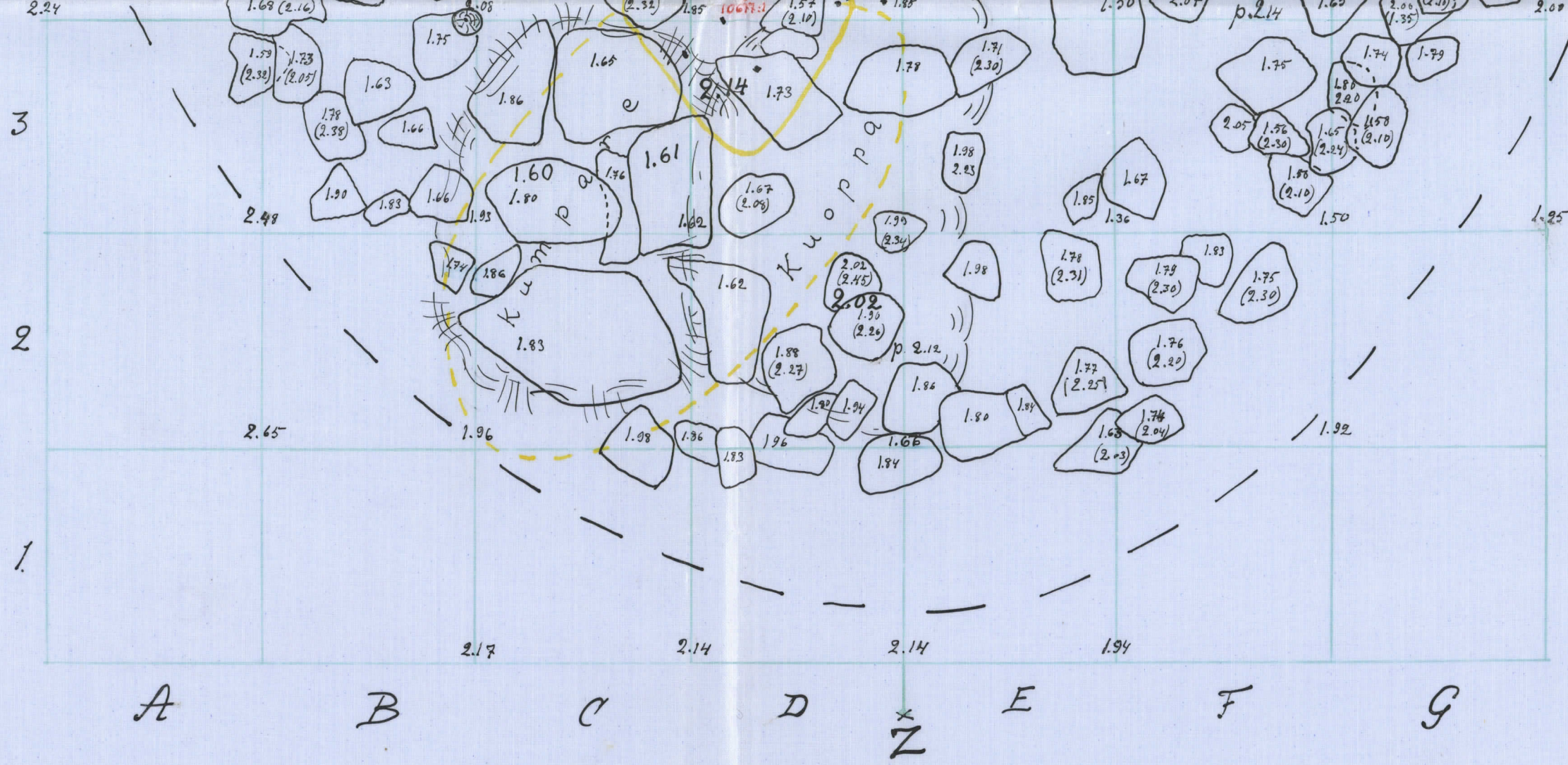
Kartta n=3

Esko Saraso
 9/7-15/7-37
 Mittakaava 1:50

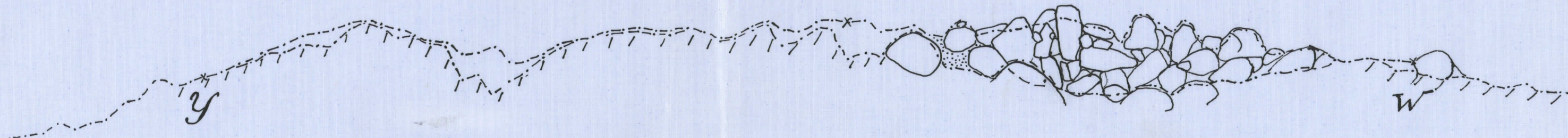
Röykkiö
 n=33

1.99	1.84
1.85	1.85
1.99	1.79
2.05	1.81
1.86	1.82
1.79	1.73
2.22	2.15
2.25	2.20
2.21	2.04
2.20	2.06
2.19	2.05
2.11	1.99
2.14	2.04
2.10	1.99
2.08	1.75
2.08	1.74
2.16	1.88
2.18	1.70
1.95	1.70
1.85	1.61
1.73	1.75
1.03	1.66
1.90	1.74
1.97	1.83
1.91	1.89
1.96	1.92
1.97	1.93
2.08	1.96
2.06	2.04
2.03	1.90
2.05	2.01
2.16	2.14
2.20	2.17
2.20	2.20
2.20	2.19

2.89	2.85	2.81	2.70	2.78	2.70	2.66	2.47	2.40	2.16	2.21	2.20	2.11	2.10	2.07	1.99	1.99	1.96	1.80	1.83	1.74	1.73	1.62	1.75	1.60	1.75	1.57	1.55	1.50	1.45	1.43	1.48	1.47	1.55	1.55	1.62	1.60	1.70	1.69	1.75	1.70	2.09	1.85	2.10	1.82	2.34	1.77	2.18	1.96	2.08	1.93	1.90	1.86	1.77	1.75	1.68	1.68	1.63	1.60	1.58	1.60	1.55	1.55	1.53	1.60	1.58	1.69	1.65	1.65	1.61	1.55	1.52	1.50	1.46	1.75	1.55	1.67	1.57	1.55	1.47	1.53	1.43	1.90	1.45	1.87	1.44	1.88	1.58	1.64	1.58	1.56	1.51	1.62	1.61	2.00	1.62	2.05	1.45	2.06	1.64	2.12	1.55	1.93	1.56	1.99	1.51	2.06	1.50	2.28	1.42	2.33	1.46	2.38	1.53	2.35	1.55	2.35	1.72	2.29	1.39	2.23	1.44	2.32	1.60	2.25	1.47	2.25	1.75	2.30	1.80	2.21	1.53	2.19	1.57	2.10	1.84	2.10	1.85	2.07	1.89	2.04	1.80	1.97	1.90	1.97	1.95	1.91	1.90	1.90	1.89	1.94	1.93	2.07	1.94	2.13	1.83	2.16	1.82	2.32	2.15	2.15	2.25	2.29	2.22	2.34	2.34	2.35
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

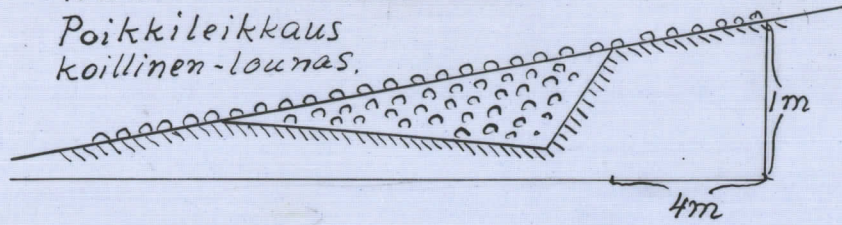

Poikkileikkaus yW

Kiintopiste 1,83 maakivellä,
 Varjostettu kiivion kalliota,
 0,00 pinta
 0,00 pohja

- Hüliä ja nokea
- Poltettuja luita
- Löytö

Kaaviokuva.
Poikkileikkaus
koillinen-lounas.

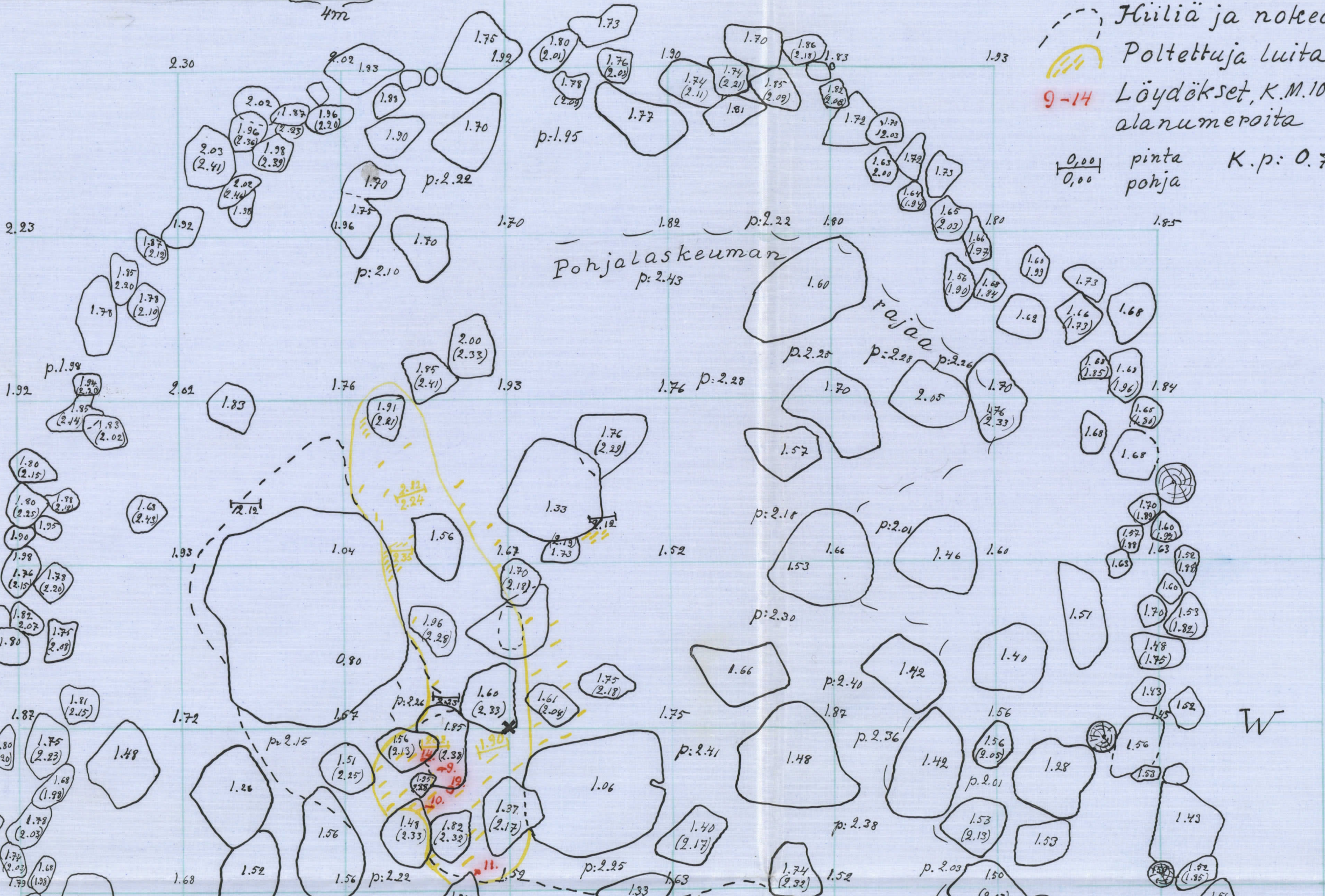
2.25

X

Kartta n: 4

Hiihiä ja nokea
Poltettuja luuta
Löydökset, K.M.10677
alanumeroita

0,00 pinta K.p: 0.73
0,00 pohja

2.28	
2.25	
2.26	
2.25	
2.20	
2.17	
2.15	2.15
2.03	2.05
1.98	2.01
2.02	2.05
1.82	1.91
1.87	1.95
1.92	2.00
1.86	2.03
1.88	2.02
1.86	1.87
1.87	1.90
1.84	1.96
1.82	2.09
1.85	2.17
1.80	2.16
1.82	2.19
1.70	2.22
1.87	2.21
1.83	2.21
1.75	2.25
1.77	2.27
1.83	2.30
1.77	2.25
1.86	2.33
2.00	2.34
1.93	2.35
1.95	2.34
1.92	2.33
1.80	2.36
1.87	2.15
1.80	2.13
1.64	2.17
1.54	2.17
1.53	2.17
1.60	2.15
1.70	2.18
1.67	2.19
1.66	2.24
1.74	2.14
1.60	2.15
1.72	2.15
1.73	2.34
1.75	2.36
1.70	2.35
1.72	2.30
1.66	2.28
1.68	2.18
1.57	2.09
1.65	2.16
1.56	2.20
1.43	2.18
1.37	2.23
1.43	2.23
1.55	2.20
1.69	2.23
1.65	2.23
1.59	2.23
1.58	2.23
1.58	2.23

1.57	2.23
1.57	2.29
1.59	2.29
1.66	2.27
1.68	2.27
1.68	2.25
1.68	2.24
1.67	2.22
1.49	2.27
1.62	2.27
1.53	2.27
1.60	2.24
1.65	2.23
1.72	2.23
1.74	2.20
1.73	2.15
1.68	2.13
1.50	2.08
1.62	2.04
1.72	1.96
1.62	1.93
1.72	1.80
1.72	1.81
1.75	1.84
1.62	1.84
1.66	1.79
1.62	1.74
1.57	1.69
1.50	1.55
1.53	1.60
1.58	1.60
1.63	1.66
1.52	1.74
1.58	1.71
1.53	1.76
1.49	1.73
1.49	1.73
1.38	1.71

1.80	1.90	1.88	1.89	1.85	1.87	1.87	1.76	1.82	1.83	1.80	1.79	1.92	1.66	1.65	1.72	1.72	1.78	1.75	1.57	1.98	1.55	1.54	1.62	1.55	1.67	1.67	1.72	1.65	1.86	1.73	1.74	1.65	1.55	1.61	1.60	1.70	1.52	1.54	1.89	1.95	1.94	1.84	1.78	1.75	1.75	1.86	1.86	1.84	1.90	1.90	1.86	1.78	1.66	1.76	1.91	1.87	1.88	1.83	1.92	1.92	1.70	1.62	1.60	1.60	1.56	1.65	1.56	1.56	1.66	1.66	1.60	1.50	1.35	1.48	1.50	1.45	1.54	1.50	1.50	1.50
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Vähäkyrö, Saarenpää

Ainmaa, Mulla n:3

Esko Sarasmo

16/7 - 21/7 - 37

0 1 2 m

Mittakaava 1:50

K.p: 0,73

